

Handreiking

Overzicht gemeentelijke opgave van asiel tot en met integratie 2022

Het rijk heeft de wettelijke taak om de opvang van asielzoekers te organiseren. Het COA is hiervoor de uitvoerende partij. Gemeenten zijn nodig om locaties voor asielopvang mogelijk te maken. Dit voorjaar hebben gemeenten van het rijk ook de opdracht gekregen om de opvang van Oekraïense vluchtelingen te organiseren.

Asielzoekers die een verblijfsvergunning krijgen, komen in aanmerking voor huisvesting. Het regelen van deze huisvesting is, evenals de inburgering, een wettelijke taak voor gemeenten. Dit document geeft een overzicht van de actuele gemeentelijke opgaven op het gebied van asiel tot en met integratie.

1. Asielopvang

Het rijk is verantwoordelijk voor de asielopvang in Nederland. De uitvoering van deze taak is in de wet belegd bij het COA. Voor het realiseren van de opvanglocaties, is het COA afhankelijk van de mogelijkheden die gemeenten bieden. Het COA neemt twee keer per jaar een capaciteitsbesluit, waarin staat hoeveel capaciteit er nodig is.

Uitvoeringsagenda

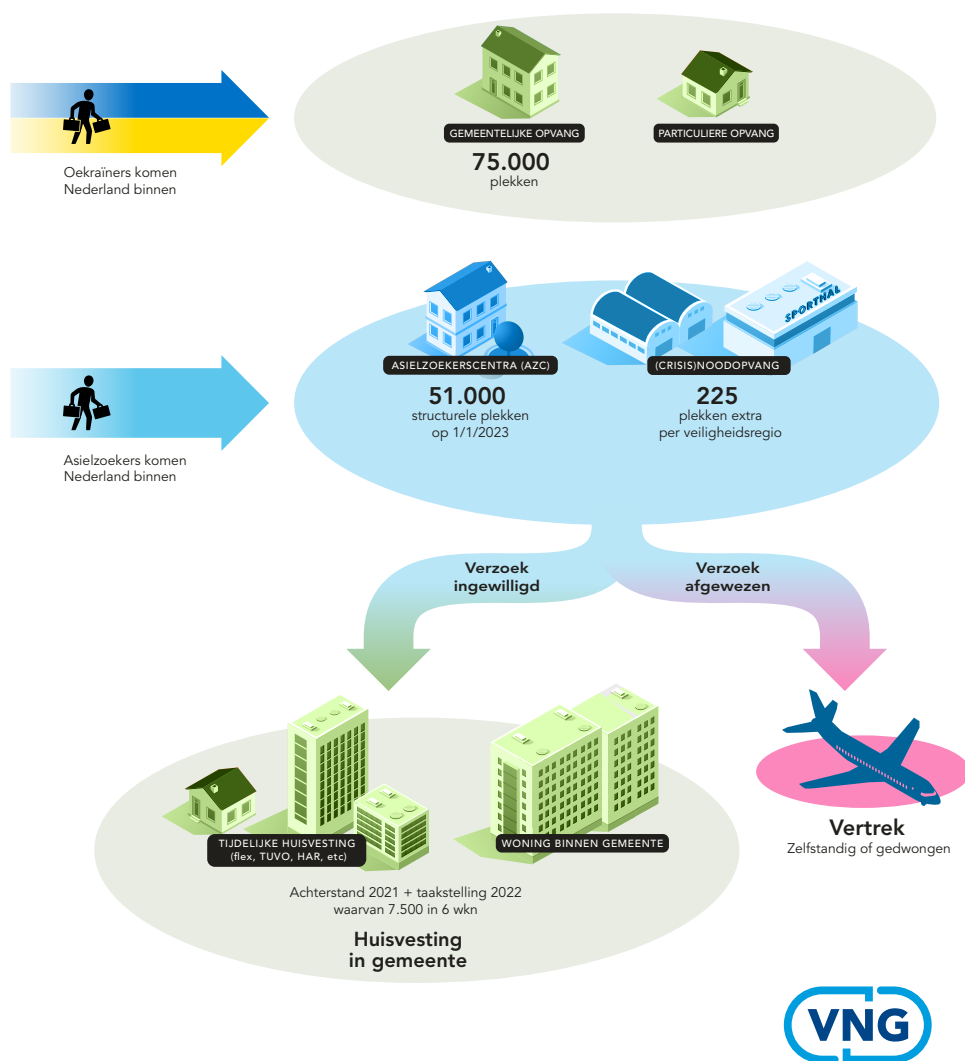
Vorig jaar heeft het COA [aangegeven](#) dat zij tussen 1 januari 2022 en 1 juli 2023 42.000 opvangplekken nodig heeft. Deze 42.000 opvangplekken zijn verdeeld over de provincies. De verdeelsystematiek is gebaseerd op de uitgangspunten van de [Uitvoeringsagenda Flexibilisering asielketen](#) (hierna: Uitvoeringsagenda) dat in juni 2020 is ondertekend

door het rijk, provincies en gemeenten. Deze Uitvoeringsagenda beschrijft een toekomstig beeld waar de gezamenlijke overheden naar toewerken. Een onderdeel daarvan is een evenredig verdeeld opvanglandschap in Nederland met de verschillende vormen van asielopvang die daarvoor nodig zijn. Elke Provinciale Regietafel (PRT), een overlegstructuur voor provincie, gemeenten en COA, stelt een Plan van Aanpak op waarin de verdeling van de asielopgave over de gemeenten is opgenomen. Hierin staat aangegeven welke gemeente welke hoeveelheid opvangplekken gaat realiseren om te voldoen aan de provinciale opgave.

Capaciteitsbesluit

Uit het laatste capaciteitsbesluit blijkt dat de 42.000 opvangplekken niet voldoende zijn: het COA

Gemeentelijke opgave asiel- en vluchtelingenopvang 2022

[geeft aan](#) per 1 januari 2023 51.000 opvangplekken nodig¹ te hebben. Provincies en gemeenten ontvangen op korte termijn een brief waarin de extra benodigde 9.000 plekken zijn verdeeld over de provincies. Hoewel de opgave gerealiseerd kan worden door de inzet van noodopvang, is het uitgangspunt dat de PRT's toewerken naar langdurig inzetbare opvanglocaties. Immers: zolang de totale opgave niet door alle PRT's is gerealiseerd, blijft noodopvang waarschijnlijk nodig. Ook de recente vraag naar 225 opvangplekken Crisisnoodopvang (CNO) per veiligheidsregio en de eerder ingezette carousel kunnen beschouwd worden als een noodzakelijk onderdeel van de weg uit de crisis richting het realiseren van de lange termijn opgave.

Actieplan

In de Landelijke Regietafel Migratie & Integratie (LRT) is een actieplan vastgesteld met acties die nodig zijn om het toekomstbeeld uit de Uitvoeringsagenda te realiseren. Essentieel hiervoor zijn duidelijke kaders, randvoorwaarden en passende financieringsystematiek voor de gehele keten.

Concreet gaat het onder andere om de realisatie van vier Gemeenschappelijke Vreemdelingen Locaties (GVL's). Dat betekent dat er naast Ter Apel ook een GVL in oost-, zuid- en west-Nederland gerealiseerd moet worden. Ook de mogelijkheid tot het realiseren van kleinschalige opvanglocaties is een onderdeel van het actieplan. De VNG vraagt al lange tijd aan het rijk om dit te onderzoeken, zodat er kan worden toege-

¹ De redenen hiervoor zijn een hogere asielinstroom, na twee jaren van beperkte inreis veroorzaakt door COVID-19, olopende werkvoorraden bij de IND en het verblijf van relatief veel vergunninghouders bij het COA, in afwachting van huisvesting in gemeenten.

werkt naar opvang die past in buurten en wijken.

Een ander onderdeel van het actieplan is het uitwerken van een dwingend juridisch instrumentarium (middels een wetsvoorstel). Indien een PRT niet zelf het gevraagde aantal opvangplekken realiseert, kunnen de gemeenten – mits hier een transparant afwegingsbesluit aan vooraf gaat – in de toekomst mogelijk gedwongen worden locaties voor asielopvang te bieden.

Opvang alleenstaande minderjarige vreemdelingen

Een doelgroep die bijzondere aandacht verdient, zijn de alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's.) Zij zijn extra kwetsbaar en dus is er voor deze groep behoefte aan specifieke opvanglocaties. Veel amv's hebben ook na hun achttiende verjaardag behoefte aan extra ondersteuning. Op dit moment zijn gemeenten verantwoordelijk voor de opvang en begeleiding van amv's met een status die volwassen worden.

Voor 2022 heeft het rijk een incidentele vergoeding beschikbaar gesteld waarmee gemeenten deze jongeren tot hun 21e jaar opvang en begeleiding kunnen bieden. Onlangs is bovendien besloten dat het rijk vanaf 2023 structureel verlengde opvang en begeleiding gaat realiseren voor amv's met een status vanaf 18 tot maximaal 21 jaar. Nidos zal deze verlengende opvang en begeleiding uitvoeren. Dit najaar vindt hierover nadere communicatie plaats. Door deze maatregel van het rijk voelen gemeenten zich meer gesteund en zijn hopelijk meer gemeenten bereid opvanglocaties te realiseren voor deze kinderen en jongeren.

2. Opvang Oekraïne

De wettelijke taak voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne ligt bij het rijk, maar is tijdelijk belegd bij burgemeesters, middels het staatsnoodrecht. Door de grote aantallen vluchtelingen uit Oekraïne kon het COA niet in de opvang van deze groep voorzien. Inmiddels is het aantal vluchtelingen uit Oekraïne dat in Nederland verblijft groter dan het totaal aantal (reeds bezette) opvangplekken bij het COA.

Gemeenten hebben gezamenlijk de opdracht gekregen om 75.000 opvangplekken te realiseren en daarnaast zorg te dragen voor de ondersteuning van de ontheemden, onder andere middels het verstrekken

van leefgeld. Deze opvang is in fysiek en sociaal opzicht gericht op de korte termijn: regelingen zijn opgezet vanuit de gedachte dat mensen weer naar Oekraïne vertrekken zodra de oorlog voorbij is.

Het is onduidelijk hoe lang de oorlog in Oekraïne aanhoudt en daarmee samenhangend hoe lang de Europese richtlijn tijdelijke bescherming van kracht blijft. Vanuit het rijk en vanuit Europa moet daarom zo snel mogelijk een lange termijn aanpak gepresenteerd worden.² Voor vluchtelingen uit Oekraïne geldt dat het rijk al enige tijd spreekt over een "inburgering light". Wat dit voor gemeenten betekent en op welke wijze daarbij ondersteund worden is nog onbekend.

Op de [site en het forum van de VNG](#) staat informatie voor gemeenten ten behoeve van de opvang van Oekraïense vluchtelingen.

3. Huisvesting statushouders

Gemeenten hebben een wettelijke taak om statushouders te huisvesten. Het uitgangspunt is dat de gemeente waaraan de statushouder gekoppeld is binnen 14 weken na het verkrijgen van een verblijfsvergunning een woning toewijst.

Taakstelling

Elk half jaar ontvangen gemeenten een taakstelling statushouders waarin wordt aangegeven hoeveel statushouders elke gemeente de komende zes maanden moet huisvesten. De huidige taakstelling (voor de tweede helft van 2022) is vastgesteld op 13.500 te huisvesten personen.

De afgelopen twee taakstellingsperiodes hebben gemeenten aan de totale taakstelling voldaan. Daarnaast hebben gemeenten het afgelopen jaar een groot deel van de achterstand die was ontstaan in 2021 ingelopen. Op dit moment bedraagt de achterstand nog ongeveer 1.900 te huisvesten personen.

Versnelling

Momenteel verblijven meer dan 15.000 statushouders in de opvanglocaties van het COA. Van deze 15.000 statushouders zijn ongeveer 7.500 statushouders gereed om gehuisvest te worden. Dat betekent dat zij alle administratieve processen hebben doorlopen, zoals het ontvangen van een pasje van de IND en de inschrijving in de Basisregistratie Personen (BRP). De verklaring dat zoveel statushouders wachten

² De richtlijn tijdelijke bescherming is zo geïmplementeerd dat begunstigden, voor zolang de richtlijn actief is, bescherming genieten gelijk aan asielzoekers in procedure. Daarbij zijn enkele extra rechten toegekend (zoals toegang tot de arbeidsmarkt). Ontheemden uit Oekraïne doen wel een asielaanvraag, maar gedurende de activering van de richtlijn wordt daarover geen beslissing genomen. Gemeenten moeten in staat worden gesteld deze mensen zo goed mogelijk mee te laten doen in de maatschappij. We kunnen leren van de lessen uit 1994 met de Balkan oorlog, waar asielzoekers uit voormalig Joegoslavië jaren in de opvang hebben verbleven. In dit licht is het ook van belang al scenario's uit te werken voor langdurigere opvang of uiteindelijk mogelijk huisvesting.

– ondanks het feit dat gemeenten de taakstelling hebben behaald – is dat de taakstelling te laag is ingeschat door het rijk. Dit komt onder meer doordat de instroom en het aantal positieve beschikkingen hoger lagen dan was verwacht. Ook zijn sinds het opheffen van de reisbeperkingen door Covid veel meer gezinsherenigingen op gang gekomen.

Normaal gesproken krijgt een gemeente tot en met eind december de tijd om alle gekoppelde statushouders te huisvesten. Om de asielopvang op korte termijn te ontlasten, heeft het rijk nu gevraagd een deel van de bestaande taakstelling versneld uit te voeren. In totaal gaat het om huisvesting van 7.500 statushouders in een periode van 6 weken (geteld vanaf 11 juli). Het COA heeft inmiddels aan gemeenten gecommuniceerd hoeveel statushouders elke gemeenten binnen die 6 weken moet huisvesten.

Hoewel er geen formele rol is voor de Veiligheidsregio's, hebben de meesten – conform het verzoek van het rijk in het Veiligheidsberaad – een bemiddelende en helpende rol opgepakt, soms samen met de provincie. De huisvesting is en blijft een regulier proces tussen de individuele gemeente en de regiovoerder van het COA. De LRT en PRT's worden ook betrokken bij de versnelling en zijn gevraagd om erop toe te zien dat de huisvesting ook na de periode van 6 weken gestaag wordt voortgezet.

Gemeenten pakken de huisvesting van statushouders op binnen een integrale aanpak huisvesting aandachtsgroepen, op een woningmarkt die behoorlijk

overspannen is. Daarom worden gemeenten in staat gesteld statushouders ook op andere manieren te huisvesten. Maatregelen die beschikbaar zijn gesteld, zijn onder meer de [Hotel- en accommodatie regeling \(HAR\)](#) en de [realisatie van een tussenvoorziening](#).

4. Integratie

De VNG is in gesprek met het rijk om te komen tot een goede integrale aanpak op alle thema's van asiel tot en met integratie. Beslissingen op één thema kunnen namelijk grote gevolgen hebben op andere thema's. Het gaat dan onder andere om de effecten van het migratiebeleid op de inburgering, waarover de gemeenten bij wet (Wi2021) de regie voeren.

Voor gemeenten is het van belang dat zij alle personen die zij opvangen en huisvesten perspectief kunnen geven en mee te laten doen in de samenleving. In een aantal gemeenten zien we dat het draagvlak voor het bieden van asielopvang minimaal is. Als de juiste begeleiding en integratiemogelijkheden ontbreken, neemt dat draagvlak alleen maar verder af.

Meer informatie

Op de [website van de VNG](#) staat een wegwijzer met een overzicht van handreikingen, een helpdesk, (gemeentelijke) voorbeelden en regelingen van diverse organisaties ten behoeve van de uitvoering van asielopvang en huisvesting.